

Forensisch accountants krijgen een eigen register. Niet bij de NBA, maar bij het NRGD; een wettelijk register dat toeziet op de kwaliteit van deskundigen die over hun expertise getuigen in de rechtszaal. Inmiddels wordt proefgedraaid met het toetsen van rapporten aan een nieuw opgesteld normenkader. "Ingeschreven staan betekent meer kwaliteit, bewezen ervaring."

TEKST PETER STEEMAN BEELD VRHL, ANP FOTO: KOEN VAN WEEL, ROBIN UTRECHT

‘Hoogste tijd voor een eigen register’

Het is de hoogste tijd voor een eigen register, vindt Arthur de Groot, forensisch accountant en lid van de normeringscommissie die de definities, uitgangspunten en toelatingseisen definieerde. "We hebben weliswaar al een RA- of AA-titel, maar controleren is heel iets anders dan onderzoeken. In de controlepraktijk ga je ervan uit dat wat de cliënt aanlevert betrouwbaar is. De forensisch accountant doet precies het omgekeerde. Die vermoedt achter iedere boom een crimineel. Dat inmiddels anders over de verantwoordelijkheid van de accountant bij de audit wordt gedacht, verandert niets aan het wezenlijke verschil. De controle is niet bedoeld om fraude op te sporen. Het zou de audit niet alleen onbetaalbaar maken, maar het vergt ook andere vaardigheden. Wanneer

je een onderzoek doet naar een verduistering door de *financial* van een bedrijf, moet je kunnen aantonen dat de vermeende fraude in het kasboek het werk is van die fraudeur. Zitten zijn digitale vingerafdrukken erop? Op basis van het juridische dossier maak ik een scenario - ik denk dat het zo is gegaan - en zoek het bewijs. Kan de fraude door anderen zijn gepleegd? Ook dat onderzoek je. Als je het scenariodenken onvoldoende borgt, ontstaat er tunnelvisie. De mens is heel snel geneigd een scenario voor waar aan te nemen, als hij het logisch vindt. Dat risico loop je in de strafrechtpraktijk."

Verbijsterd

De markt voor financieel forensisch onderzoek is *booming*. Tegelijkertijd schort het nog aan de kwaliteit, →

‘In de controlepraktijk ga je ervan uit dat wat de cliënt aanlevert betrouwbaar is. De forensisch accountant doet precies het omgekeerde.’

vindt De Groot. “Zaken worden steeds ingewikkelder. Dat stelt eisen aan de kwaliteit van financieel forensisch deskundigen. Neem de mondkapjes-affaire. Dat onderzoek was enorm complex vanwege de omvang van de gegevens die moesten worden doorzocht. Daaraan hebben honderden mensen gewerkt, onder grote politieke druk. Het moest vooral sneller. Je ziet bij onderzoeken naar grensoverschrijdend gedrag wat er allemaal mis kan gaan. Dan moet er van alles worden gerepareerd om te zorgen dat je na afloop kan zeggen dat het onderzoek betrouwbaar is uitgevoerd. Tijdens het onderzoek naar oud-Kamervoorzitter Arib worden ineens twee toezichhouders benoemd, om erop toe te zien dat de informatievoorziening tussen partijen adequaat is. Waarom dan pas? Wanneer organisaties gebruikmaken van het register kunnen ze een forensisch accountant inschakelen die erop toeziet dat de opdracht goed is doordacht; net zoals je een accountant voor de jaarrekeningcontrole hebt.”

Dat biedt overigens geen garantie dat je als forensisch accountant gevrijwaard blijft van klachten. “Het klachtrecht is laagdrempelig”, aldus De Groot. “Een directeur van een productschap diende naar aanleiding van een zaak waarnaar ik onderzoek deed zestig klachten in bij de Raad van Tucht. Daarvan werden er 58 ongegrond verklaard. Twee klachten werden gegrond verklaard. Daar werd door het FD op de voorpagina een artikel aan gewijd. Ik was verbijsterd. Dat dat oordeel in hoger beroep

wellicht wordt teruggedraaid, maakt dan niet meer uit. De schade is al aangericht.”

Grote fouten

Het nieuwe register wordt ondergebracht bij het Nederlands Register Gerechtelijk Deskundigen (NRGD). Het NRGD werd in 2009 opgericht als reactie op een aantal geruchtmakende rechtszaken, waaronder de Schiedammer parkmoord, waarbij grote fouten waren gemaakt. Het daaropvolgende onderzoek leidde tot een wetsvoorstel waarmee het register in het leven werd geroepen. Twaalf deelregisters, variërend van digitaal forensisch onderzoek, rechtspsychologie tot handschriftonderzoek, vormen samen het register. “We zijn altijd op zoek naar nieuwe deskundigheidsgebieden”, aldus Hinke Hoitzing, beleidsmedewerker NRGD. “De behoefte om te normeren komt vanuit het veld. De beroepsgroep wil een extra keurmerk waarmee je het vak kan inkaderen. Wie is wel een financieel forensisch deskundige en wie nog niet? Het NRGD kreeg zes jaar geleden al dergelijke signalen uit de beroepsgroep, maar toen waren we er als organisatie nog niet klaar voor. Inmiddels hebben we veel ervaring opgedaan met het opzetten van registers voor verschillende deskundigheidsgebieden.”

‘Wat dit rechtsgebied bijzonder maakt, is dat het meer om juridische geschillen gaat.’

Hoort een register voor forensisch accountants niet eerder bij de NBA thuis? “Dat vroegen wij ons ook af. Daarom hebben we eerst overlegd met de NBA”, aldus Michel Smithuis, directeur NRGD. “Zij gaven aan dat ze zich willen concentreren op de *core business* van de accountant. Deze tak van sport ligt ons beter en past bij het wettelijk doel: een register voor de rechtspraak. Wat dit rechtsgebied bijzonder maakt, is dat het meer om

‘Bij klachten tegen forensisch accountants vormt het onderzoek vaak een schietschijf.’

geformuleerd. Kunnen alle toetsers met zo’n norm uit de voeten? Wat als de een iets wel goed vindt uitgelegd en de ander niet? Misschien moet je die norm dan scherper formuleren. In de pilot bootsen we een normale toetsing na. In drie uur moeten twee rapporten zijn besproken. Sinds we het beoordelingskader online hebben gezet, zijn we al gebeld door forensisch accountants met een eigen kantoor, die zich willen laten toetsen om zo te kunnen sparren met collega’s. Zo ver zijn we nog niet. We hopen dat we begin 2024 de eerste aanmeldingen in ontvangst kunnen nemen. Dat is geen harde deadline. Ik ga de experts niet onder druk zetten. Als tijdens de pilot blijkt dat ze meer tijd nodig hebben, dan krijgen ze die.”

Assurance-mat

Ellen Soerjatin staat als advocaat regelmatig aangeklaagde registeraccountants bij, die als forensisch accountant een rapport uitbrachten. Een eigen normenkader verstevigt de positie van de beroepsgroep aanzienlijk, aldus Soerjatin. “Bij klachten tegen forensisch accountants vormt het onderzoek vaak een schietschijf. De klager probeert twijfel te zaaien over de inhoud van het rapport. De versnipperde normen en handreikingen helpen niet. Een tuchtrechter veegt een onderzoek dan al snel onder de assurance-mat. De forensisch accountant leverde een rapport met feitelijke bevindingen, maar de rechter zegt: Hier is een zwaardere norm met veel meer eisen van toepassing. →

juridische geschillen gaat. Al voor de rechter in beeld komt wil een partij weten of er sprake is van fraude. Het vergroot de behoefte aan professionaliteit en onafhankelijkheid. Voor wie werk je eigenlijk? Als een financieel forensisch deskundige bij ons in het register staat, is hij of zij getoetst door een jurist en twee vakinhoudelijke deskundigen. Zijn of haar rapportage is te vertrouwen. In het begin werkten we met de werktitel ‘forensisch accountant’, maar dat hebben we losgelaten. Het gaat om de activiteit - het financieel forensisch onderzoek - en of je daarvoor de kennis hebt. Op termijn kunnen ook andere professionals zich inschrijven. Vooralsnog beperken we ons tot

forensisch accountants, omdat het een heel vastomlijnd kennisgebied is dat je goed kan toetsen.”

Normenkader

“De eerste stap was het vaststellen van het normenkader. Het accountantsberoep kent veel normen, maar forensische normen waren er nog niet. Daarmee hield de normeringscommissie, die bestaat uit praktijkmensen, zich bezig”, aldus Hoitzing. “Nu gaan we in een pilot zes rapporten toetsen. Je laat het begripkader los op de praktijk. Werkt het zoals we het bedoeld hebben? Je zoekt uniformiteit. Sommige normen zijn specifiekere dan andere. Een methode moet bijvoorbeeld goed zijn

‘Zolang je geen door de beroepsorganisatie ingericht normenkader hebt, blijft de tuchtrechter in charge.’

Zolang je geen door de beroepsorganisatie ingericht normenkader hebt, blijft de tuchtrechter in charge. Met het risico dat het een kant opgaat die je niet wilt, met veel te strenge eisen.”

Meer kwaliteit

Soerjatin is ook lid van de normeringscommissie. “Ik breng kennis in als ervaringsdeskundige, omdat ik gebruikmaak van de rapporten van forensisch accountants. En als jurist en advocaat kijk je op een andere manier naar hoe je zaken opschrijft. Ik hou van duidelijke formuleringen. Wanneer ik processtukken opstel wil ik zeker weten dat ik overbreng wat ik bedoel. Ik ben allergisch voor containerbegrippen en wollige zinnen. Ik daagde de andere commissieleden uit om niet in jargon te vervallen. De toelatingseisen moeten ook voor een buitenstaander helder zijn. Wat mij opviel was dat we heel lang discussieerden over het woord ‘conclusie’. Accountants zijn huiverig

voor dat woord. Voor hen geldt: Gebruik het verkeerd en je riskeert een klacht. Daarom stelde ik voor om er een definitie aan te hangen van wat wij verstaan onder conclusie. Zo maak je het concreet.”

Wat gaat een forensisch accountant van het register merken? “Een forensisch accountant die niet in het register staat, zal minder opdrachten krijgen”, denkt De Groot. “Ingeschreven staan betekent meer kwaliteit, bewezen ervaring. Het duurt even voor je dat effect gaat zien. Het register opzetten is stap een. Stap twee is dat

je het register ook gaat gebruiken. Niet iedere opdrachtgever zal even happig zijn om gebruik te maken van een register met onafhankelijke financieel forensisch deskundigen. Opdrachtgevers willen graag de regie houden. Soms gaat het eindeloos over hoe je hoor en wederhoor toepast en terug rapporteert naar de opdrachtgever.”

Bij het NRGD zijn ze daar niet zo bang voor. “Je bent niet verplicht om een onderzoeker uit het register te nemen”, aldus Smithuis. “Maar als de tegenpartij dat wel doet, heb je een achterstand als je een onderzoeker zonder keurmerk neemt. Zeker in het civiele recht speelt die partijdeskundigheid een rol.” Hoitzing sluit zich daarbij aan. “Uiteindelijk wint iedereen bij kwaliteit.” ←

NRGD

Het Nederlands Register Gerechtelijk Deskundigen (NRGD) bewaakt de kwaliteit van de inbreng van deskundigen in de rechtsgang en zorgt ervoor dat forensisch onderzoekers en hun rapportages voldoen aan (inter)nationaal geldende normen.

Het register werkt met een aantal deskundigheidsgebieden, zoals Digitaal Forensisch Onderzoek, Rechtspsychologie en Handschriftonderzoek. Bedoeling is het register voor Forensisch Financieel Onderzoekers hieraan toe te voegen. Na afronding van een pilot, gericht op het toetsen van de praktijk aan een nieuw normenkader, kunnen aanmeldingen in behandeling worden genomen. Zie voor meer info nrgd.nl.